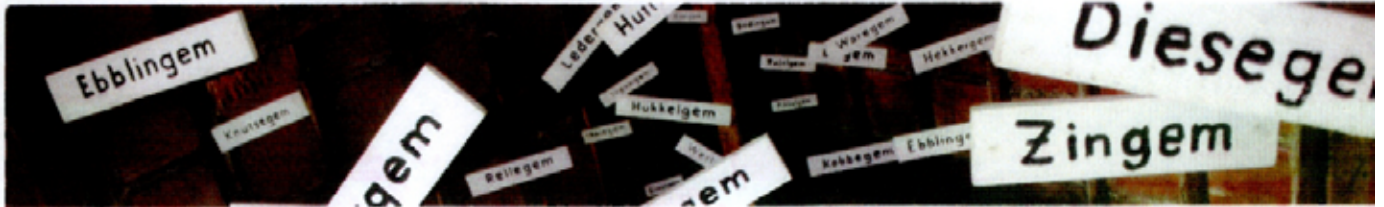

Je kunt me nog meer vertellen

Minisymposium 'Storytelling'

'De narratie keert terug. We hebben genoeg van realityshows. We willen weer verhalen en fantasie.' Dat is een van de ontwikkelingen die trendwatcher Lidewij Edelkoort op dit moment signaleert. Het minisymposium over storytelling dat docent/tentoonstellingmaker Han Meeter in de Reinwardt Academie hield, kwam dus op het juiste moment.

Als tegenwicht voor experience en realiteit zetten tentoonstellingontwerpers uit zowel de commerciële als de museale sector uiteen hoe je verhalen – of fragmenten daarvan – vertelt in exposities.

'In een theater of een filmzaal ben je verzekerd van een geboeid publiek. Op een tentoonstelling of een beurs moet je het publiek bijna vastpakken om je verhaal, je informatie over te kunnen dragen,' stelde Jan van Severter (Gielissen Interiors & Exhibitions). Als voorbeeld toonde hij hoe op een beursstand een gecompliceerd traject van een postbezorgingsfirma werd uitgelegd. 'Men bleek het beter te begrijpen als je het traject reduceerde tot basisprincipes door het verhaal achterstevoren te vertellen als "instante relevantie". Het maakt natuurlijk wel uit met welk publiek je te maken hebt. Jongeren, gewend aan de snelle virtuele wereld met Google en YouTube, reageren minder goed op de in hun ogen langzame realiteit.'

Frans Bevers (Opera Ontwerpers) liet zien hoe het ontwerp bureau informatie over collectiestukken tot plaatjes terugbrengt en zo conservatoren tot een eerste selectie dwingt. Daaromheen kun je verhalen – chronologisch, biografisch of anderszins – vertellen. Liefst met zo weinig mogelijk tekst en met multimedia, als dat de kijker sneller tot de kern brengt.

Bij experience wordt de bezoeker daadwerkelijk betrokken bij het verhaal en kan als toe- of beschouwer niet afzijdig blijven, bleek uit Bart Dohmens presentatie. Als managing director bij het Amerikaanse BAC Imagination Arts kiest hij duidelijk voor beleving geschoeld op Disneyland-achtige leest. Schoolvoorbeeld is het Lincoln Museum in Hodgenville, Kentucky, waar bezoekers figureren in diverse stadia van het leven van de Amerikaanse vader des vaderlands. Dat lijkt misschien oppervlakkig maar is het niet: 'Ook hier moet 100% van de informatie waar zijn, anders neemt je publiek het niet serieus,' meent Dohmen. Hij sloot af met een citaat van Plutarchus: 'Educatie is niet een emmer vullen maar een vuur aansteken.'

Fragmentarisch vertellen

Ofschoon hij zelf geen tentoonstellingmaker is, hield dr. Gijs van der Ham (conservator geschiedenis Rijksmuseum) toch een gloedvol betoog over de door hem bedachte experimentele expositie 'De Held' in de Nieuwe Kerk. Opvallend was dat van de geijkte vertelvormen – chronologisch, semantisch of lineair – was afgeweken. In overeenstemming met het karakter van de Nieuwe Kerk, met willekeurig verspreide monumenten, moest de bezoeker dwalen langs als installaties neergezette 'ensembles' rond een thema of persoon. Het fenomeen 'heldendom' in Nederlandse context vormde de rode draad. Hiervoor schiep theaterontwerper Marcel Schmalgemeijer clusters die als tijdelijke monumenten reageerden op de vaste monumenten. Niet iedereen begreep het. Van de Ham: 'Veel bezoekers blijken toch gewoon bij de hand genomen te willen worden.'

Jim Smith, creative director bij QuA, demonstreerde hoe men merken 'neerzet' door de juiste bedrijfscultuur te bepalen en daarbij atmosferen te zoeken. Soms weten buitenstanders dat, als liefhebbers, nauwkeuriger te verwoorden dan mensen van het bedrijf. Voor een niet nader te noemen nieuw museum onderzoekt QuA de doelstellingen en invullingen. Daarvoor stelt het bureau vragen die het in principe ook aan De Bijenkorf stelt: wie wil je bereiken met welk product, waarom wil je dat en hoe doe je dat?

Herman Kossmann (Kossmann & De Jong) toonde overtuigend aan dat er niet een eensluidend verhaal of een ideale experience bestaat. 'Als je vertelt moet je een luisteraar hebben. Daarin is een toneelstuk wel anders dan een boek of expositie. Die laatste vorm heeft als voordeel dat je met objecten, films en zelfs met lege ruimtes je verhaal kunt vertellen. Of, beter, met fragmenten van verhalen. Zo stimuleer je de bezoeker uit al die deeltjes zijn eigen verhaal samen te stellen en zo tot een persoonlijke beleving te komen. Dat kan in tien minuten maar ook in twee uur. Het mooie van tentoonstellingsmaken is dat je technieken als film, geluid en licht kunt gebruiken. Zelfs als de objecten te kort schieten in hun zeggingskracht, zoals bij het museum voor de psychiatrie Het Dolhuys dat we in Haarlem ontwierpen. Hier laten we de verhalen simultaan vertellen, vanuit verschillende visies: de patiënt, de verpleger, de psychiater. Niemand heeft hét verhaal, allemaal hebben ze hun eigen waarheid.'

▲
BOVEN

'Tham Ongebruikelijk', installatie
Grizy de Smet, Pédézooner, Watox, 2008.
foto: Inolanda Rovers